

ACC. N:R M. 14985: 1-15.

Landskap: *Västergötland* Upptecknare: *Carl Olsson, Ivenljunga*
Härad: *Kind* Berättare: *uppteckn. m. fl.; se uppteckn. -*
Socken: *Redsland m. fl.* Berättarens yrke: *bladens baksida!*
Uppteckningsår: *1954* Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kvarnar och kvarndrift s. 1-15.

LuF 99

17/11-55

Skriv endast på denna sida.

Korvur

ACC. N:R M. 14985:1

och Korvur dipt.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Korvur i Frikten av Ressel aerd ten furrut
Grobockerus Korvur (nativum omkr. år 1900.) Suf 99
1 par stenur med vatten hjul, lag vid en
liten bänk som heter Grobocker, en särskild
^{nijolur} som ten anställd (byggmästare en okeid) mm
malde mot full. Gårn. Lars Andersson Grobo-
holm. — Kortö Korvur (nativum för omkr.
10 år sedan) Gårn. J. Drincksson Mittenstorp
Korvur var av äldre typ, drögen av 1 st.
kraftig turbin, med vatten från Återn,
med 3 par stenur. En anställd ^{nijolur} som
^{skötte} (Korvur mot fri bostad och andel i
inkomsten. — Hagars Korvur i Red-
skud av till en idag mer obegagnad
på grund av dess låga ålder och sköps-
lighet. Den var en nijolurdring an-
ställd vid samma Korvur.

Ull översättande skriv uppgifterna endast på den inlämnade bilden

1890 Felt.

I.

ACC. N:R M. 14985:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Utsättning vid kommissionen.

Allt man lyckas få sidan om en
ligt för och är än i dag. Vid. S. S. S. S.
Kyrkan är än det mest omöjligt
att få sidan för. De går bra alltså
sidan om man kan en stor och ry-
lig vind, där kan man bereda ut
sidan i all 3-4 cm tjockt lag, sedan
kan man föra en vrid en kipp
eller stäng i den utbredda sidan mest
dagligen — alltså sedan den efter skörd
kommit in i magasin, och behöva
föres till och.

Sådan transport till kommissionen
på många sätt. Man kunde kanske föra
med laster, fordon och småbussar
föra med sina mjölkpor eller en, en,
andra hade en dagliga en annan
hade kanske inte också en all bra sidan för ryggen.

1890 Lere.

II.

ACC. N:R M. 14985:3.

Landskap
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När prästernas utseende beträffas,
så såg deras framsida till komman-
ten. De var jag inte de skilde sig så väl
mycket från nutidens nyölsörner,
alla borta är den. En nyölsörner kunde
nära vara 80-85 kg (hvor enjil).
Personer som voro nog så med sin tid
brukade alltid noggrant märka sina
särken. — — — — — När en kund kom till
kvarten så måste nyölsörner genast
vara i dörren och säga emot kunden
vara så gemytlig som möjligt och
visa hur glad han var över besöket
alldeles som affärsmanen i sin butik
nu för tiden. — — — — — De skulle han ju bära
in särken, lägga dem på att han
var säker på att han ^{inte} förväxlar dem
med andra särken, som kanske
^{samma} inte hade värde, och inte skulle bli såld.

1890-1900

III.

ACC. N:R M. 14985:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vid minnens komman förordades
nästan alltid sidan i själva korn-
byggningen (alltså av kunden och ämnen
såd.) Brödsiden måste alltid rivas
på ett särskilt rumsverk eller fläsk.
Vid det första man gjorde med
brödsiden, skulle den sedan t.ex. Foppes
eller grov. korn maldes den på stens,
och fick gå genom kornen minst 2
gångar med till samman-skruvade
stens för att käre ej skulle gå
sämre för mycket. Om 100 kg. råg eller
vete kunde bli omkring 75 kg. mjöl.
Skucas sidan sammanmaldes blev det
mjöl av allsamman och maldes
ensist en gång på kornen. Var det
frågan om råg eller vete till finsikt
(vontigt vete mjöl) fick sidan gå genom
kornen många gånger

1890-1900 Felle.

ACC. N:R M. 14985:5.

IV

Vete till finske måste gå genom
konnen flera gånger, klire eller karnets
skal fick rimligen ej gå. Andra
men en vad som var alldeles nödvän-
digt, klire kunde följa med mjöllet
om det fanns alldeles och mjöllet blev
genom mörkare till färgen. Stenarna
müste vara till frumans kunnat, på
all de knäppast var en fruddad vid
varandra. Den som kunnat ståls
och mjöllet stålsikt, det blev 2 sorters
mjöl för- och eftermjöl. To 100 kg. vete
kunde bli omk. 60 kg. prima mjöl eller för-
mjöl, resten blev kli och eftermjöl
ungefär hälften av vandra. Eftermjöllet
blev mycket mörkt till färgen på grund
av kliet vilket måste mallas om flera
gångar innan man fick en mjöllet ordentligt

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

V.

1950-1950.

ACC. N:R M. 14985:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

På beträffande om^mskning av
siden så går detta bra med sig och
vite men senare med en gång
mildare den hade ganska snitt
allt rinna genom kornen en gång
fick, mjölet blir nämligen fuktigt
och kinner ej av sig självt, utan måste
mås genom kornen för hand och
della till mjölet sen ej till all stål mal.

Omkring 1980 började bönderna
tän i Hinder bygga bygga sig av
fabrikstillverkade kornar, på så sätt
kunna de mala kornen hemma på
egen korn, dessa kornen ha blivit mer
och mer spridda, kornmalningen reid
till kornarna har därmed minskat
betydligt. Man mal, nu för tiden knippen
mer av sig och vite reid de s. k.
till kornerna.

1890-1900 Tare.

VII.

ACC. N:R M. 14985:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De var i allmänhet så reid korvet-
na att man hade 1 par stumme att mila
hovre på (fodrusad) ett par för grovskä
samt ett par stumme för finriket so
vite och röj. ¹⁹⁵⁵ Kommer de den S. K. Stålen
ut bruk och den esser av moderna
valverk, den presser vite mellan
kraftiga ruffade stålrudder. Men valen
har går ej längre klire sånder så mycket.

När alla dessa korvet var igång
hade en surin mjölkare ganska mycket
att göra. Mjölkaren miste ständigt kon-
trollen att korvorna varde ordentligt,
försummade den detta kunde vidsträ
bli förtärlig. De kan också tänka att
korvet var i 3 vningar, de som arbetar
i alla 3 vningar, till följd av
ett ständigt spring i tripporna för
mjölkaren om han kunde sköta arbetet.

1890-1900

VII.

ACC. N:R M. 14985:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Mjörlingen runt om kornarna var
jämt densamma (runt om kornstråarna)
De var endast nu en ny ledes till
som den gamla Fogs bort. Skulle man
måla brodd på hvarstveken måste
den ju först rengöras - på så sätt att
man tar den ga. Tom till ögonblick, så
fick man komma på nysa ^{fy}kråg av
mjölhusens egen sid. och måla igen
först, så Fogs man undan detta mjölet
och kornen som blev för kundens brod-
sid. Bådensa vill alltid ha en och
en sin egen sid. eller mjölet där
tillbaka, på grund av att sidan var så
olika i kvalitet. Man var isynnerhet
noga med vete och råg, såden skulle
också målas med det allra först,
därmed att mjölhusen maldt åt kunderna
i tur och ordning.

8.

1890-1900.

ACC. N:R M. 14985:9.

Sid 8.

Konnan a som här omnamnt
är vattenkonnan, med Turbin och
vattenlyft. Vattenkonnan finns inte
närmare än på 10 mils avstånd här
ifrån. Här man byggde en ny konn
för ett 50-tal år sen (det var ganska enkla
konnan man hade på den tiden) då lyfte
man en vattenkran, det fanns på
den tiden så var den ^{nu} en del s. k. tusen-
kransarna som åtog sig även konn-
bygge. En del nyblunda åtog sig att in-
te bara konnan efter mitt och andra
efter andra konnan som de kunde
fin. Särskilda specialister fanns, nog
även då, men dessa anlitas fortfarande
inte vid småkonnsbygge på grund
av ekonomiska skäl. Här är det
alltså fråga om konnan med vattenlyft.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

1890-1910.

Sid. 9.

ACC. N:R M. 14985:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vid småkornarna fruns allid
en kornkammare, här var plats
för de ^{kunder} som skulle mola och nämligen
här asyftas kornen och som låg utmed
vatten dragan och vore försedda
med vatten hjul. Kamrarna korn-
kammare var av alla enklaste slag,
inred med eldstad och väggfösta
bänkar av ohyvlade trä, här fick
den som övernattade slå sig ner,
sitta eller ligga vilket han ville, nämligen
kammare var ämnade i de flesta
inred i själva kornhuset. Här kunde
man sova, spela kort eller prita bort
virket ^{som sagt} man vill, för det mesta
var det några stycken som övernattade.
Måten bestred man sig med själ
och var även den av alla enklaste slag.

1890 Felt.

Sid 10.

ACC. N:R M. 14985' //.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vid Buttorps torv i Lerdega
inträffade på 1890 Felt en druck-
ning olycka. En broder till mjölkaren
därvids arbetade som vanligt i torven
Ingen hade sett honom dit till gisk
men om morgonen var han för-
svunnen och förblev borta. Någon
tid därefter hade en person vid
namn Frans Andersson i Stålsjö en
funktion. Han druckade en natt
och han såg den försvunne mjölk-
drungen vid akanten i vatten.
Förhållanden av några tidsått. På
morgonen därefter gick ifrågasatt
person till en och tillade generat den
bortkomne — drunkad och fast-
kiled mellan några alster i samma
ställning som Andersson sett honom i
sömn.

En natt på 1860-talet skedde en
dådsolycka vid Hults kors i
Redsland, kornägarens son som
skötte kornen en under nattens tittades
närmligen en morgon kländ till
dås i en kuggväxel.

Vid Grovörskens kors i Leckedaga
hände en plakatad olycksständelse.

En manna soliden ^{älsar} person, Johan
Hedin från Redsland besökte en
gång i sin barndom minnada kors.
Styölsaren hade just fallit ner damm-
luckan och kornen höll på att stanna,
orsakande pojken stod inne i kornen
intill en växel, han grep tag i en kugg-
och förökte få detta att stanna riktigt,
I samma ögonblick drog han den
in mellan hjulens kuggar och kornen
stannade —

Grubbskärens Korum. Fortsättning fr. sid 11.

När korum an lade struntat lade nämnde
pojke Johan Hedén föll handen inlaggen
mellan kuggtyulen och lade ingen
möjlighet att själa dra den tillbaka,
handen var till tälften korsad, det
var mellan handleden och fingrarna
den västra skeden bröts. Myö-
naren fick i all hast tag i ett
järnspele och lyckades till sinne vrida
tyulen tillbaka så att pojken kunde
dra till sig handen, Efter långvariga
behandlingar blev pojken tillslutligen
aktu ställt, enligt uppgift var det en
s.k. klok gubbe som han hade den
största hjälpen av. Handen fick dock
ett ganska betydande utsvärrande
när den var läkt, men var tillslutligen
körig igen trots den stora skiden.

Betalning för
milning.

ACC. N:R M. 14985:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

För i Tiden var det vanligt att
man lät mjölaren lulla och sålde
den betalning för malning, mindre
än det som betingats och man betalade
med kantaute penningar.

Man hade för i Tiden vid Kornarna
en särskild Tullbunge, när den blev
full ländes den och Kornarna ägare
då samtidigt den auställdes mjölaren
fick sin bestämde del. Mjölaren
hade för det mesta sin egen korn
född upp, då Tullsidan kom var till
press. Men den var det vid vissa
Kornar så att mjölaren fick betalt
och kunde all Tullfärd som ländes
till Kornägaren, i storleksordning
att det föddes en eller två kor.

1900 Falt.

ACC. N:R M. 14985: 15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vid Buttorps Horn i Leriksga bedes
fiske av laxöring, det var kom-
ägaren själv som arrangerade ut
fiskeästen till herrar från Boös
stad, fångsten blev således stor
man fiskade för nöjes skull, så
fick man en vittus och lite frukt
keft på samma gång.

Mjölners ställning var i
allmänhet ej tyngd, det var för
det mesta fattigt, stundom bedes
mjölnaren handla med spannmål
och mjöl ifall han hade affär-
slösa pengar och något kapital.

Mjölnarna brukade ofta kursera
med varandra, den ene kunde
måla billigare än den andre, på så
sätt drog den ene till sig kunderna.